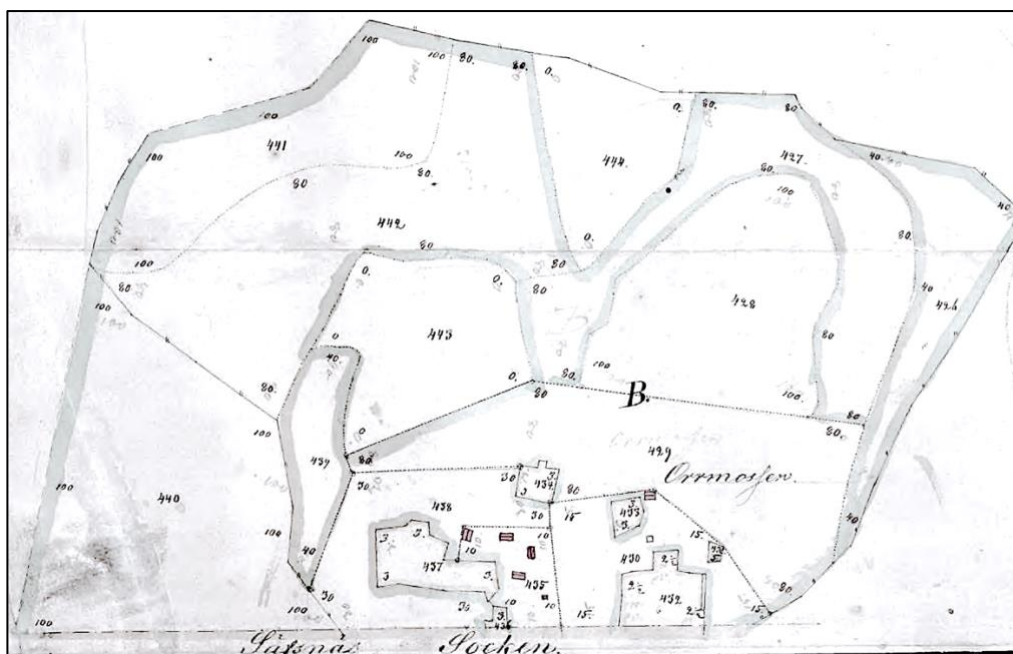

Historik finntorpet Orrmossen, Kölaråsen.

Foto genom Anneli Edvinsson.

Ett av de högst belägna finntorpen på Nås Finnmark, finnhemmanet Orrmossen låg på en 15 m. hög myrås högst upp på Kajsberget, cirka 500 m ö h. Det gränsade till Säfsnäs och 2 av husen och en del av odlingsmarken låg på andra sidan sockengränsen. Väster om boplatsen ligger Orrkullen och mossen som gränsar till boplatsen heter Orrmossen.

Utsnitt ur Lantmäteriets karta 20-Nås-122 år 1854 visar 4 av finnbosättningarna på Kajsberget.

Litt A	Gräsfallet	Jan Hindriksson "Krass"	f 1822.
Litt B	Orrmossen	Jan Jansson "gamla".	Jan Jansson f 1796 från Lejen.
Litt C	Kärnmossfallet	Petter Bramans, arfvingar,	Per Göransson Braman f 1794, d 1851.
Litt Ca	Rönnfallet	Jan Jansson "unga".	Kajs Jan Jansson f 1819.

Bosatta vid Orrmossen

Bosatta vid Orrmossen finner man nedtecknade i kyrkböckerna i både Säfsnäs och Nås. Den äldsta noteringen för Orrmossen finns i Säfsnäs kyrkoböcker 1835 under Lejen.

Jan Jansson f 1796 kom 1819 till Alderberget, Nås, från Håen, Säfsnäs. Flyttade till Lejen, Säfsnäs, 1821, där han gifte med **Sara Lisa Nilsdotter** från Lejen. Mellan åren 1821-1834 var de bosatta i Lejen.

År 1835 kom de som första bosättaren till Orrmossen från Lejen, Säfsnäs.

Ägaren **Jan Jansson** f 1796 i Håen, Säfsnäs, d 1862 i Orrmossen.

Gift 1821 med **Sara Lisa Nilsdotter** f 1801 i Lejen, Säfsnäs, d 1852 i Orrmossen.

Barn: Stina Lisa f 1822 sonen Johannes 1841. Gift till Dammnäsfallet.

Lars Petter f 1824 dog ung.

Johanna f 1827 dog 1847. Orrmossen.

Per Johan f 1836 gift till Kullerberget 1857.

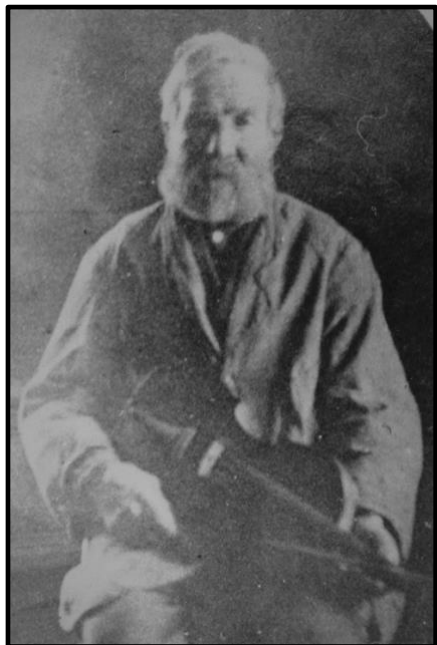
Sara Maja f 1839 dog 1844 Orrmossen.

Jans hustru Sara Lisa Nilsdotter var syster med Kratts Mats hustru Cathrina Nilsdotter på närbelägna Gräsfallet.

Citat från husf.längd: *"Han fanns liggande död på en mosse emellan Orrmossen och Lejen, den 28 mars, men hade troligen avlidit natten mellan 24 och 25 mars. Blev obducerad och enligt läkarens muntliga uppgift hade han förfrusit".* Jan Jansson dog 1862.

Jan Jansson hade skogsfinska rötter på sin fars sida. Fader Jan Jansson f 1760.

Farfar Jan Hindersson f 1733. Farfars far, Hindrik Hindersson Turpoinen f 1704 gift med Maria Matsdotter Muhoinen f 1713.

Jan Janssons son **Per Johan** född 1836 blev gift 1857 med **Anna Cajsa Henriksdotter** f 1834 i

Kullerberget. De fick sju barn.

I folkmun kallades han "Kuller Per" och ses här med sin fiol.

Sonen **Lars Petter Persson** f 1857 gift 1893 med **Anna Abrahamsdotter** f 1866 och blev bosatta i Okkoberget, Nås Finnmark.

Lars Petters broder Karl-Erik "Karl Persa" f 1875 gift 1897 med Augusta Jansdotter i Digerliden (Vilhula). Liksom fadern spelade han fiol. Karl Persa och två av hans söner var bosatta på Svartberget, Järna Finnmark, 1930-1937.

Foto på Kuller Per Jansson f 1836 genom Göran Samuelsson.

Familjen Bjesse med fem barn kom 1852 till Kölaråsen (Ronkala) från Säfsnäs.

Carl Jansson "Bjesse" f 1804. Gift 1849 med **Johanna Jansdotter** f 1803, hans 2:a gifte. 1:a giftet 1826 med Maja Jansdotter f 1804 i Malung.

Sonen Carl Carlsson f 1828 gift och bosatt på Orrmossen.
Torpägaren **Carl Carlsson Bjesse** f 1828, Gröndal, Säfsnäs.
Gift 1854 med **Sara Nilsdotter** f 1829, Kölaråsen, Nås.
Hennes 1:a gifte 1849 med Eric Ersson f 1827, Näveråsen, d 1849.

Barn:	Sabina	f 1854	Kölaråsen, Nås.
	Johanna	f 1858	Orrmossen.
	Anna Lisa	f 1861	Kölaråsen.
	Carl Erik	f 1863	”
	Emma	f 1866	”

Familjen till Hinkberget, Kölaråsen 1859/60. Emigrerade till USA 1868.

Orrmossen såldes 1861 till f.d. smeden/torpägaren Carl Erik Berggren f 1821 i Västerås län.
Han kom 1846 till Andersfors Bruk från Venjan och vid giftermålet 1846 med Sara Henriksdotter f 1828 flyttade han till Vakerskogen (Karjala), Järna, där första barnet Johanna föddes 1847.
Familjen flyttade 1848 till Fredriksbergs Bruk, Säfsnäs, och 1861 till Orrmossen, där de var bosatta endast ett och ett halvt år innan C E Berggren tog anställning som dagkarl vid Limå i Leksand 1862 .

Därefter kom Johannes Fernström och noteras som hemmansägare. Han köpte troligen hemmanet av C E Berggren 1863 när familjen kom från Filipstad.

Bergsmannen/hemmansägare **Johannes Fernström** f 1818 Färnebo, Filipstad.

Gift med **Matilda Helena Ljungman** f 1830 från Floda (Södermanlands län).

Barn:	Per Johan	f 1852	Färnebo.
	Maria	f 1856	Färnebo.
	Matilda	f 1860	Färnebo. Dog 11 år gammal i Orrmossen.
	Carl August	f 1863	Finngårdarna, Färnebo eller Orrmossen.
	Augusta	f 1866	Orrmossen.
	Anna Christina	f 1870	Orrmossen.
	Gustaf	f 1874	Lejen, Säfsnäs.

Familjen flyttade 1873 till Lejen, Säfsnäs. Syskonen Per Johan och Maria Fernström emigrerade till N.Amerika 1878 och den övriga familjen 1880.

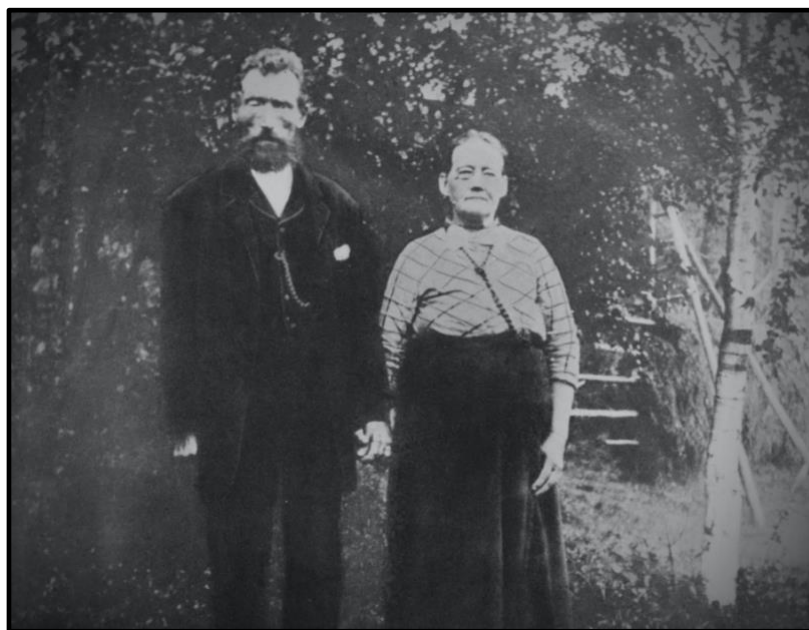

Foto genom Betty Arnesson Gesar.

Carl Johan Vilhelm Braman
Holmstrand och hustrun Anna Lisa
Jansdotter.

Carl Johan tog soldatnamnet
Holmstrand på 1870-talet.

*"Enligt utsago inom släkten så tog han
namnet Holmstrand efter en olycka då
han ramlat ur en båt och lyckats ta sig i
land på en holme".*

Carl Johan kommer hit från Kärmossfallet 1873 och 2 år senare gifter han sig.
Landbonden **Carl Johan Vilhelm Braman (Holmstrand)** f 1851, Lejen, Säfsnäs.
Gift 1875 med **Anna Lisa Jansdotter** f 1852, Kvarnberget (Myllymäki), Säfsnäs.

Barn: Hilma Cathrina f 1875 till USA 1890, 15 år gammal.
Ida Vilhelmina f 1876 gift 1899 med Knip Anders Andersson f 1874. Finnön.
Gustaf Adolf f 1878 död 1881.
Hanna Sofia f 1881 till Mora 1907.
Gustaf Herman f 1884 till Säfsnäs 1905.
Anna Sabina f 1885 till Stora Tuna 1907.
Carl Oskar f 1888 till Mora 1910 sedan USA 1916.
Johan Alfred f 1890 gift 1919.
Erik Verner f 1894 till USA 1922.
Olga Josefina f 1896 gift 1920.

Alla barnen födda i Orrmossen.

I husflängd 1873 noteras C.J.V Braman/Holmstrand som landbonde vilket troligen innebar att Fernström sålde sitt hemman till Fredriksbergs Bruksägare som 1887 även noteras i kyrkböckerna som ägare till Orrmossen och vid denna tidpunkt även ägde stora delar av Kölaråsen.
År 1912 står Gravendals A.A, som ägare till Orrmossen.

I Nås kyrkoböcker 1887-1900 anges Fredriksbergs Bruksägare och brukare av Kärmossfallet till hälften vardera: C J V. Braman Holmstrand f 1851 bosatt i Gräsfallet från 1898 och Näfver Fredrik Jansson f 1853 bosatt i Gräsfallet.

Familjen C.J.V Braman/Holmstrand var sist boende på Orrmossen och de flyttade till Gräsfallet 1898 där de var bosatta några år innan de flyttade till Kölaråsen 1917 tillsammans med sönerna Erik Verner, Johan Alfred och dottern Olga. Till Alderberget 1918 med hustru och dottern Olga samt sonen Erik Verner som 1922 emigrerade till USA. Sonen Johan Alfred gift 1919 med Hanna Larsson f 1894, Nås, dottern Viola Viktoria f 1920 i Alderberget.

Älgjakten. Landbonden Karl Johan Holmstrand och sällskap, från Orrmossen, Nås socken, fällde en älg-oxe den 1 dennes, och Orr Jon Ers-son i Tuna, Nås, med jaktsällskap, en dito, obekant oxe eller ko.

Ur tidningen Dalabladet fredag 1906-09-07

Barn och skjutvapen.

16-åriga Karl Johan Holmstrand i Orrmossen, Nås, skulle i måndags morse ladda ett bakladdningsgevär. Han satte mymningen mot marken och, då patronen gick trögt, tog han ett trästykke och sökte slå in den. Följden blev naturligtvis att skottet gick av. Delar av den söndersplittrade patronen, slet sönder vänstra tumändan, krossade högra ögat och inträngde i högra kinden.

Holmstrand vårdas å Falu lasarett, meddelas F.-K.

Ur tidningen Falu-Kuriren onsdag 1906-09-05

Enligt vidstående artiklar har familjen inte helt övergivit Orrmossen då den beskrivna olyckshändelsen verkar ha skett i Orrmossen under älgjakten 1906.

Den 16 årige Karl Johan Holmstrand som omnämns i denna artikel måste vara fel namn eftersom Karl Johan var född 1851, utan det var sonen Johan Alfred som råkade i olycka med en vådaskjutning.

I en artikel i Dalpilen, 2 dagar senare, anges Alfred, alltså Johan Alfred som den drabbade och han var född 1890 alltså 16 år vid tillfället.

Carl Johan Vilhelm Braman
Holmstrand d 1928 i
Alderberget.

Änkan Anna-Lisa f 1852 dog
på ålderdomshemmet i Nås
1945.

Foto genom Betty Arnesson
Gesar.

Familjen Holmstrand.

Bakre raden från vänster: Johan Alfred med dottern Viola i famnen. Hilma Cathrina,
Anna Sabina, Carl Oskar, Ida Vilhelmina.

Mittre raden : Carl Johan och Anna Lisa.

Främre raden från vänster: Hanna Sofia, Erik Verner, Olga Josefina.

Olga Josefina Holmstrand f 1896 i Orrmossen gifte sig 1920, med **Spännar Erik Olsson** f
1890. Han dog 1965 och Olga Josefina 1977. De fick 11 barn födda i Hjulbäck, Finnön,
Lindesnäs och Tyna i Nås församling.

Utdrag ur Olgas berättelse om sitt liv i en artikel i Falukuriren omkring 1970.

Kolarflicka

Hon är född i Gräsfallet på Nås.

finnmark och föräldrarna hade ett
torp där. Fru Olsson kunde nog ha
blivit den tidens Toini Gustafsson
med den träning hon fick i skoläl-
dern. Skolan låg nämligen Kölaråsen
dit det var 1,5 mil efter bånad väd.
Ditt åkte hon på vintern skidor varje
dag över myrar och åsar. Vissa
morgnar kunde skidspåret vara fyllt
av flera dm nysnö. En vinter var det
så mycket snö att hon ej tog sig till
skolan. Mor gick till lagårn genom
någon slags tunnel och hästen kom
inte ut på 14 dagar efter ett större
snöfall berättar hon.

Efter de 5 skolåren och läsning för
prästen i Nås med konfirmation i
Säfsnäs, som låg närmare, fick hon
börja arbeta hårt hemma på gården.
Det startade f. ö. också under skolå-
ren.

— Far var ganska sträng med att
vi skulle arbeta och ligga i och jag
har varit med både att vakta och
riva milor tillsammans med far, sä-
ger fru Olsson.

Valla kor och ro båt när näten
skulle läggas ut var vanliga sysslor
och hon har också varit med och
rullat massaved i sjön. Ett drygt
arbete var det att ro båten när fa-
dern skulle länsa ihop timmer. Var

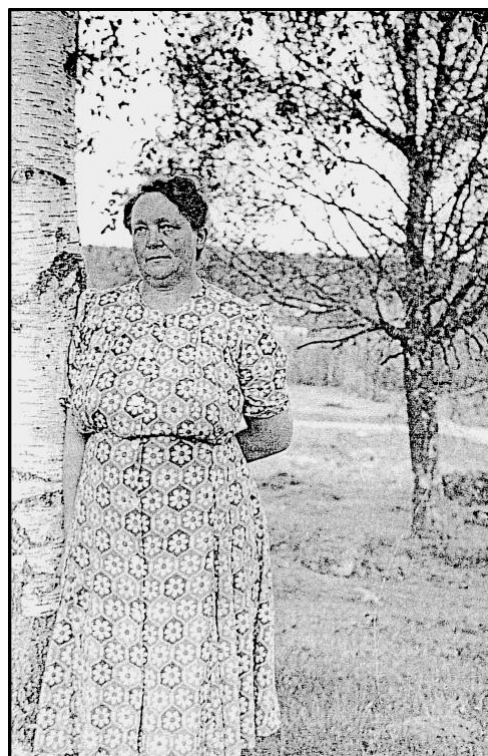
det motvind blev det timalts med
rodd.

Skrömt

Den som gått vall och den som
vaktat kolmilor har i de flesta fall
kommit i kontakt med de små väsen
som förr fanns men som nu aldrig
visar sig och som i folktron kallades
för skrämt eller annan benämning.
Många vill bortförklara det här med
att det är strunt men det håller inte
fru Olsson med på. Det finns någon-
ting oförklarligt på olika platser
men det är som om de där små
varelserna inte vågar sig fram i vår
bullrande tid. Det är hennes tro. För
hon har själv upplevt oförklarliga
ting under såväl vallning som kol-
ning. Nog har hon vaktat milor och
blivit uppropad av faderns röst fast
han inte fanns i närheten och nog
har hon hört underliga ljud inifrån
ett berg då hon gick vall. Och på
finnmarken fanns det mycket mys-
tiskt och det fanns också personer
som besatt övernaturliga krafter och
kunde trolle.

Vår tids människor tror inte på
det där. Men kan man helt bortför-
kara det? Den som levtt ett sådant
liv som fru Olsson gör inte det.

NEWS

Bilden tagen vid Sälbergets fäbodrar i Nås, omkring 1933.

Från vänster: Elvy, Hildur, Hilding, Mor Olga med Henry i knä, Hillevi, Ingegärd och Elis.
På bilden saknas Ingemar, Ernfrid och Eivor. Även sonen Harry som blev född först 1942.

Familjen var bosatta i Hästberget i Möckelind Lasses stuga som brann ner till grunden 1929. De flyttade då till Sälbergets fäbodrar till Gärdspersstugan, där de blev kvar i 9-10 år och därefter till Tyna, Nås. Tre av barnen är födda i Sälberget, Lindesnäs.